

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 9 เรื่อง “พุทธวิธี และวิถีครูบา กับการแก้ปัญหาวิกฤตโลก”
(The Buddhist and Kruba Methods to Solve the World Crisis) วันที่ 25 มีนาคม 2566

ประชากรธรรม : กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไทย
Prachadham: The process of promoting political participation of the Thai people.

จินณะ โสตะจินดา Chinna Sotachinda

ประธานชุมชนครูเซนต์คาเบรียล ตำบลบางกรวย

President of St. Gabriel's Teacher Community. Bang Kruai Subdistrict

pornsapon@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไทยภายใต้คำว่า ประชาธรรม ที่มีความหมายถึงการที่ประชาชนมีธรรมเป็นอำนาจหลักที่ยึดถือ เห็นได้ชัดว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสำคัญกับชีวิตประจำวันไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนสังคมตามหลักประชาธิปไตย เนื่องจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการสร้างโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจและร่วมกันจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งกระบวนการจะต้องตอบโจทย์ในการเข้าถึง เข้าใจ และเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ทั้งที่เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อแสดงถึงสิทธิโดยชอบธรรมของประชาชนตามหลักประชาธิปไตย ซึ่งได้นำหลักการมีส่วนร่วมมาวิเคราะห์ร่วมกับหลักสุจริต 3 ที่จะช่วยให้เกิดความร่วมมือให้เกิดในทุกกระดับ จากการวิเคราะห์พบว่าขั้นตอนสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เกิดขึ้นกับประชาชนไทยประกอบด้วย เข้าใจคือจะต้องมีความรู้เป็นพื้นฐานตามสิทธิของตนและสื่อสารให้ผู้อื่นได้อย่างชัดเจน เข้าถึงคือการได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในหลากหลายช่องทาง เข้าร่วมคือการเสียสละทั้งเวลาและประโยชน์ส่วนตนเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวม และเข้าตรวจสอบคือการเป็นส่วนหนึ่งในการถ่วงดุลอำนาจผ่านการตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐ ซึ่งทั้ง 4 ประเด็นนี้เป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับตั้งแต่การเลือกผู้แทนจนไปสู่การถอดถอนผู้แทนนั่นเอง

คำสำคัญ : ประชาธรรม. กระบวนการ. การมีส่วนร่วม. ประชาชนไทย

Abstract

This article presents perspectives on promoting political participation of the Thai people under the word Prachadham. which means having Dharma as the main power to uphold. It is evident that political participation is important to daily life. directly or indirectly. Be part of driving society according to democratic principles. Since political participation creates opportunities for people to play a role in decision-making and jointly allocate community and national resources. This process must answer the question of accessing, understanding and participating in political activities. Both formal and informal political participation. to demonstrate the legitimate rights of the people according to democratic principles which has brought the principle of participation to be analyzed together with the principle of Sangkhavattadhamma that will help to create cooperation at all levels From the analysis. it was found that the key steps in promoting political participation among the Thai people consisted of: To understand is that they must have basic knowledge according to their rights and can communicate clearly to others. Access is the opportunity to participate in political activities through a variety of channels. Joining is sacrificing both time and self-interest for the benefit of the public. And to check is to be part of the balance of power through the inspection of government operations. These 4 issues are important steps to create political participation at all levels. from the election of representatives to the end. leading to the removal of the representative itself

Keywords : Civil society. Process. Participation. Thai people

บทนำ

การเมืองและการปกครองมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน รูปแบบการปกครองที่ถืออำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนทุกคน และในยุคสมัยนี้ประชาธิปไตยสมัยใหม่ก็เป็นคำที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งพื้นฐานสำคัญของแนวความคิดประชาธิปไตยสมัยใหม่มีลักษณะที่เป็นความเชื่อในความเป็นอิสระและเสรีภาพของมนุษย์ ความคิดที่สนับสนุนเสรีภาพด้านต่างๆ เช่น เสรีภาพในการเลือกใช้ชีวิต เสรีภาพทางการแสดงความคิดเห็นทางการพูด การพิมพ์โฆษณาเผยแพร่ ฯลฯ และการยอมรับใน

ความเท่าเทียมกันของคน หมายถึงความเสมอภาคตามกฎหมายและทางการเมือง (ปัญญา อุดชาชน. 2553 : 90)

การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ กิจกรรมที่ประชาชนแต่ละคนกระทำเพื่อให้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยกำหนดขอบเขตให้เป็นการกระทำของบุคคลธรรมดาทั่วไปที่มีสำนึกหรือมีการชักจูงให้เข้าร่วม มีทั้งลักษณะเป็นช่วงขาดความต่อเนื่องและมีบางช่วงเวลา มีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล (ธโรธร ตูทองคำ. ๒๕๕๑ : ๑๓-๑๖) ซึ่งกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ นั้น จะแสดงออกผ่านกิจกรรมทางการเมืองหรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้งและบทบาทด้านการเมืองของประชาชนผู้สนับสนุนและคัดค้านถือเป็นการแสดงสิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลายรูปแบบมีทั้งที่เป็นแบบสมัครใจ และที่ถูกระดม แบบที่ถูกกฎหมายและที่ผิดกฎหมาย แบบที่ใช้กำลังรุนแรง เช่น การปฏิวัติหรือการก่อจลาจลและแบบสันติ (สุจิต บุญบงการ. ๒๕๔๘ : ๒๓๕)

การนำหลักพุทธธรรมมาสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แท้จริงของประชาชน หลักสุจริต ๓ เป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ เพราะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทั้งทางกาย วาจา และใจ ความสุจริต คือ การประพฤติชอบ พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงความสุจริตว่ามีอยู่ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) กายสุจริต (ความประพฤติชอบด้วยกาย) ๒) วาจาสุจริต (ความประพฤติชอบด้วยวาจา) ๓) มโนสุจริต (ความประพฤติชอบด้วยใจ) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙) การเมืองที่ปราศจากความสุจริตในการเข้าไปมีส่วนร่วมแล้วย่อมเป็นผลให้ประสบกับปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย

ดังนั้นประชาชนจึงต้องนำหลักสุจริต ๓ เข้ามาประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อให้เกิดการคิด การแสดงออก และการพูดจาที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม ป้องกันการเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ความขัดแย้ง การทุจริต การหาผลประโยชน์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าหลักการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับหลักสุจริต ๓ เป็นหลักการที่มีความสอดคล้องและสนับสนุนกันในเชิงของการร่วมกันดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสันติในการอยู่ร่วมกันในสังคมต่อไป

หลักการมีส่วนร่วมทางการเมือง

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นรูปแบบของกิจกรรมการมีส่วนร่วมที่ประชาชนแสดงออกผ่านกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งรูปแบบทางการเมือง ได้มีนักวิชาการแสดงทัศนะไว้ 3 รูปแบบ ดังนี้ (จิกซ์ พันธุ์เพชร. 2552 : 196-198.)

1. การใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง (Suffrage) ปรากฏขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมเมื่อ ศตวรรษที่ 20 ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในปัจจุบันประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยทุกประเทศได้ให้การยอมรับและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้อย่างเสมอภาคทั้งชายและหญิง เพราะการเลือกตั้งถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เน้นว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน การใช้สิทธิเลือกตั้งจึงเป็นการแสดงออกซึ่งความเป็นเจ้าของอธิปไตย แต่ด้วยเหตุผลทางการเมืองและเพื่อก่อให้เกิดผลดีต่อการเลือกตั้งจึงต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์บางประการเกี่ยวกับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เช่น สัญชาติ อายุ สภาพทางจิตใจ และถิ่นที่อยู่ เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านพรรคการเมือง (Political Party) พรรคการเมืองถือเป็นสถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่สำคัญในการเชื่อมต่อระหว่างประชาชนกับรัฐบาล เป็นช่องทางทางการเมืองที่ทำให้ประชาชนสามารถขึ้นมาเป็นผู้ปกครองได้อย่างชอบธรรม เพราะพรรคการเมืองเป็นองค์การที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนที่มีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์หลักการและวิธีการในการปกครอง ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง และมีความประสงค์ที่จะให้พรรคการเมืองของตนเข้าไปเป็นรัฐบาลหรือมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ โดยการแข่งขันกับพรรคการเมืองอื่นในระบบการเลือกตั้ง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมืองจึงเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกช่องทางหนึ่ง ในที่นี้หมายถึงการมีส่วนร่วมในพรรคการเมืองของประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะหากเป็นการปกครองในระบอบเผด็จการ พรรคการเมืองไม่ได้เป็นช่องทางให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่เป็นองค์การที่เอื้อประโยชน์ให้แก่กลุ่มเผด็จการเพียงไม่กี่คนที่จะใช้อำนาจได้อย่างชอบธรรม

3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) กลุ่มผลประโยชน์คือ กลุ่มของประชาชนที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน มารวมตัวกันเพื่อสร้างอิทธิพลให้รัฐบาลดำเนินนโยบายไปในทิศทางที่กลุ่มต้องการ เช่น สมาคมชาวไร่อ้อย สมาคมนายจ้าง เป็นต้น ในระบอบประชาธิปไตยประชาชนจึงสามารถใช้เวทีของกลุ่มผลประโยชน์เป็นช่องทางเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ โดยการสร้างอำนาจในการต่อรองกับรัฐบาล ส่วนวิธีการสร้างอิทธิพลให้รัฐบาลยอมกระทำตามที่กลุ่มของตนต้องการนั้นมีได้หลายรูปแบบ เช่น การเข้าพบเจ้าหน้าที่หรือผู้นำทางการเมืองเพื่อสร้างอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาล หรือการชุมนุมโดยสงบเพื่อสร้างกระแสกดดันไปยังคณะรัฐบาล และบางครั้งอาจใช้วิธีการรุนแรงเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อการตัดสินใจของรัฐบาล เป็นต้น

รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ 9 เรื่อง “พุทธวิธี และวิถีครูบา กับการแก้ปัญหาวิกฤตโลก”

(The Buddhist and Kruba Methods to Solve the World Crisis) วันที่ 25 มีนาคม 2566

จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 3 รูปแบบนี้เป็นการเข้ามามีบทบาทตามเจตนารมณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งมีทัศนคติและสิ่งที่มุ่งหวังแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละคน โดยส่วนใหญ่การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนก็เพื่อมุ่งหวังในการรักษาสีทิมหรือเพื่อเรียกร้องสิทธิที่พึงได้ตามหลักของประชาธิปไตย

สถานการณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองในปัจจุบัน

จากวิวัฒนาการทางการเมืองของประเทศไทยที่ผ่านมาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง พบว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้สภาพการเมืองไทยยังไม่มี ความเจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร คือ ความอ่อนแอของภาคประชาชนที่ยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปล่อยให้การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองและข้าราชการที่มีอำนาจเข้ามากำหนดนโยบาย และปกครองบ้านเมือง แต่เมื่อผลของการปฏิรูประบบการเมืองให้เกิดความเป็นประชาธิปไตย ที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุดตามหลักการอย่างแท้จริง และสิทธิของความเป็นพลเมือง (Citizenship) ได้มีการแพร่ขยายในหมู่ประชาชนซึ่งมีความเข้าใจในหลักการนี้มากขึ้น การตระหนักในความเท่าเทียมกันในสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะความพยายามทำให้ สิทธิพลเมืองทางการเมืองและทางสังคมเกิดขึ้นจริงและสร้างความเป็นสากลของสิทธิพลเมืองให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการทางการเมืองอย่างต่อเนื่องนั้น ได้กลายเป็นที่มาของ “การเมืองภาคประชาชน” (บุญทัน ดอกไธสง. 2552)

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด – 19 เป็นช่วงเวลาที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีชีวิตใหม่ ผู้คนต้องปรับเปลี่ยนตัวเองให้เข้ากับยุค “New Normal” เช่นเดียวกันกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยที่ประสบปัญหาในหลายด้าน เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมมากขึ้น ไม่ใช่เฉพาะทางกายภาพเท่านั้น อาจมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองนอกสภาในหลายรูปแบบ เช่น มีออฟฟิศโฮม การรวมกลุ่มทางการเมืองทางสังคมออนไลน์ เช่น ไลน์กลุ่ม กลุ่มเฟซบุ๊ก เฟคนิวส์ เป็นต้น ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงอีกส่วนที่จะเกิดขึ้นกับวัฒนธรรมการเมือง จากเดิมไม่เห็นการมีส่วนร่วมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาท และเมื่อเข้าสู่ยุคดิสรัปชัน (Disruption) มาสู่ “New Normal” จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามมากขึ้น จนสภาพการเมืองเกิดการเปลี่ยนแปลงจากความท้าทาย ซึ่งมาจากปัจจัยใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น (อภิญาญา ฉัตรช่อฟ้า. 2563 : 8) จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์ทางการเมืองในเชิงของทัศนคติและการตื่นตัวของประชาชนในการลุกขึ้นมาติดตามการทำงานของรัฐบาล และการออกมาเรียกร้องสิทธิด้วยการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองมากขึ้นในหลายช่องทาง

จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะต้องเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการเมือง และส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง เพื่อให้การเมืองภาคประชาชนมีประสิทธิภาพและมีความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกัน อีกทั้งยังเป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความสุขและความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับสังคมได้อย่างยั่งยืน

สุจริตธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องประกอบไปด้วยความชอบธรรมและยุติธรรมเพื่อก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข หลักสุจริต 3 นั้นจึงเป็นหลักการที่ช่วยให้ประกอบกิจการงานร่วมกันให้ถึงความสำเร็จและถึงความเจริญสันติสุขได้ ได้แก่ (พระเทพญาณมงคล วิ. 2557 : 13 - 15)

1. กายสุจริต ได้แก่ ประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา คือด้วยความรัก ปราบปรามที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุข และด้วยความกรุณา คือ ด้วยความรัก ความสงสารที่จะให้ผู้มีทุกข์ได้พ้นทุกข์
2. วาจาสุจริต ได้แก่ ความประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความซื่อตรง ไม่หลอกลวงกัน มีกิริยา วาจาที่สุภาพอ่อนโยนต่อกัน ไม่ก้าวร้าว กล่าวร้าย ไม่กระທบกระแทก แดกดันให้ผู้อื่นเจ็บช้ำน้ำใจ ไม่ยุให้เขาแตกสามัคคีกัน และกล่าวแต่วาจาหรือคำแนะนำสั่งสอนที่ดี ที่มีประโยชน์ ไม่แนะนำไปในทางที่เป็นโทษ
3. มโนสุจริต คือ ประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนาความคิดอ่านที่ไม่โลภ ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักทำความเข้าใจประนีประนอมกัน รู้จักเห็นอกเห็นใจและอภัยให้แก่กัน ไม่ถือโทษ/โกรธ พยาบาท อาคัตมาตร้ายต่อกัน ไม่อิจฉาริษยากัน และปฏิบัติต่อกันด้วยความเป็นผู้มีจิตใจสม่ำเสมอ ไม่เย่อหยิ่ง จองหองหรืออวดดีด้วยมานะ/ทิฐิต่อกัน

จะเห็นได้ว่าหลักสุจริต 3 มีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงของการกำหนดกรอบการคิด การพูด และพฤติกรรมกรรมการแสดงออกด้วยความสันติ มีจริยธรรมของการเป็นพลเมืองที่ดี ผ่านการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองที่มีความตระหนักในการส่งเสริมคนดีและนำคนดีมาบริหารบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังค่านิยมที่ดีทั้งการคิดอย่างมีเหตุผล การพูดจาที่เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน การแสดงออกของพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองจะเป็นหลักที่ช่วยให้กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอันจะก่อให้เกิดประสิทธิผลตามมา

การพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นการแสดงออกของประชาชนเพื่อแสดงถึงสิทธิโดยชอบธรรมของประชาชนตามหลักประชาธิปไตย ซึ่งตามหลักการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แสดงให้เห็นถึงเจตนาในการเรียกร้องสิทธิเหมาะสมอย่างยิ่งที่นำมาวิเคราะห์ร่วมกับหลักสุจริต 3 ที่จะช่วยให้เกิดความยุติธรรมในทุกระดับของสถาบันทางสังคม จากการวิเคราะห์พบว่าขั้นตอนสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เกิดขึ้นกับประชาชนไทยประกอบด้วย

1. **เข้าใจ** คือ จะต้องมีความรู้เป็นพื้นฐานตามสิทธิของตนและสื่อสารให้ผู้อื่นได้อย่างชัดเจนถึงการสิทธิความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ได้แก่ สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง สิทธิในการมีส่วนร่วมในทางการเมือง เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ เสรีภาพในการแสดงความเห็นและการแสดงออกภายใต้กฎหมาย ซึ่งการแสดงออกถึงสิทธิที่กล่าวมานี้สามารถทำได้บนฐานของความเข้าใจ โดยที่เกิดการคิดอย่างบนพื้นฐานของการเข้าใจเหตุปัจจัยและผลที่เกิด นำไปสู่การพูดอธิบายต่อได้อย่างถูกต้องชัดเจน จนเป็นผลให้เกิดการแสดงออกร่วมกันอย่างถูกต้องและยุติธรรม

2. **เข้าถึง** คือการได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองในหลากหลายช่องทางเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะช่วยทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ชัดเจนที่สุด โดยการเข้าถึงกิจกรรมทางการเมืองสามารถแสดงได้ในลักษณะของบุคคล ของกลุ่มหรือพรรคการเมือง จะต้องเป็นผู้ที่รู้จักพิจารณาช่องทางการแสดงออกถึงสิทธิตนเองอย่างเหมาะสมไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และจะต้องให้เหมาะสมกับช่วงเวลาและสถานที่ถือว่าการแสดงออกที่เคารพตามหลักการเป็นพลเมืองที่ดี

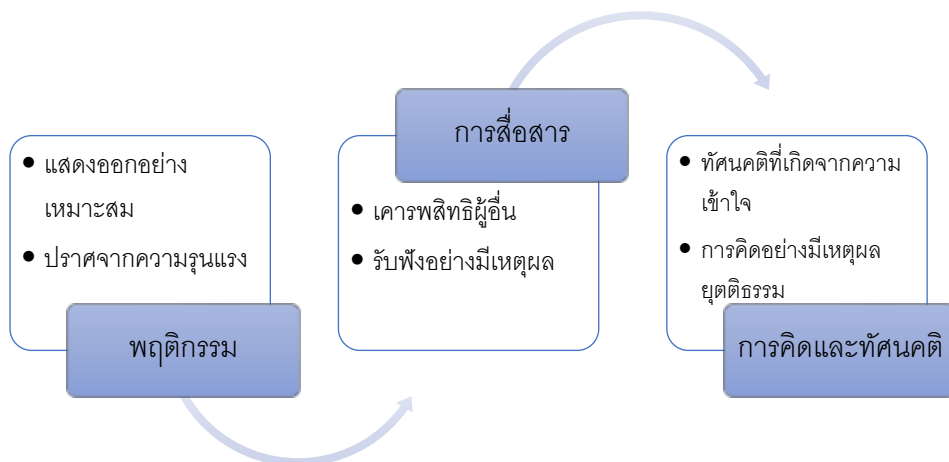
3. **เข้าร่วม** คือการเสียสละทั้งเวลาและประโยชน์ส่วนตนเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวมเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างสาธารณะประโยชน์ในการรักษาสีทธิและผลประโยชน์ของสาธารณะไว้ แต่จะต้องแสดงออกด้วยความมีเหตุและผลปราศจากอคติส่วนตน แสดงออกร่วมกันอย่างสุภาพจริงใจเคารพต่อหลักประชาธิปไตย ซึ่งจะต้องเป็นการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ไม่มีความรุนแรง พร้อมทั้งจะรับฟังความเห็นที่แตกต่าง สามารถหาทางออกร่วมกันได้อย่างสันติ

4. **เข้าตรวจสอบ** คือการเป็นส่วนหนึ่งในการถ่วงดุลอำนาจผ่านการตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐ ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนหลักในการรับรู้ถึงข้อมูลการดำเนินนโยบายสาธารณะของภาครัฐที่จะเป็นการรักษาผลประโยชน์ที่พึงได้รับ และยังเป็นการช่วยกระตุ้นให้ภาครัฐดำเนินงานด้วยความโปร่งใสปราศจากการโกง ซึ่งในการเข้าตรวจสอบจะต้องเป็นการเปิดโอกาสทั้งสองฝ่ายคือ ภาครัฐต้องชี้แจงข้อมูลให้ประชาชนได้รับรู้ และประชาชนก็ช่วยพิจารณาว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

หรือไม่ การพิจารณาดังกล่าวจะต้องไม่เป็นการก่อให้เกิดความขัดแย้งจะต้องพิจารณาด้วยความ เป็นกลางมีความยุติธรรม ซื่อสัตย์ จริงใจทั้งสองฝ่าย เช่นนี้แล้วก็ย่อมช่วยให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่าทั้ง 4 ประเด็นนี้เป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุก ระดับตั้งแต่การเลือกผู้แทนจนไปสู่การถอดถอนผู้แทนนั่นเอง ประกอบด้วย เข้าใจถึงสิทธิและการรักษา สิทธิ เข้าถึงรู้จักพิจารณาช่องทางการแสดงออกถึงสิทธิ เข้าร่วมแสดงออกถึงสิทธิผ่านการการจัด กิจกรรมในการรักษาสิทธิและผลประโยชน์ของสาธารณะไว้ ตรวจสอบคือการเป็นส่วนหนึ่งในการ ถ่วงดุลอำนาจผ่านการตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐ

องค์ความรู้ที่ได้

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนประกอบไปด้วยสองส่วนสำคัญ ได้แก่ ส่วนแรกหลักการตามประชาธิปไตยคือสิทธิ เสรีภาพ ความเท่าเทียมในสังคม ส่วนที่สองหลักความสัมพันธ์ทางสังคมคือการเคารพ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน การพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน และความเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังที่กล่าวมาเป็นผลทำให้เกิดการร่วมมือกันอย่างปกติสุขจนนำไปสู่การเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีความเข้มแข็ง ทั้งนี้จึงก่อให้เกิดผลเรียกว่าเกิดเป็น “ประชาธรรม” นั่นเอง

References

- ปัญญา อุดชาชน. (2553) “การได้มาของผู้ดำรงตำแหน่งของศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้งและคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ”. *วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์*. ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กุมภาพันธ์ – มีนาคม) : 90.
- ธโสธร ตูทองคำ. (2551) “ปฏิสัมพันธ์ทางการเมือง หน่วยที่ 13”. *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการปกครองสำหรับผู้นำชุมชน*. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุจิต บุญบงการ. (2548). “กระบวนการทางการเมือง หน่วยที่ 6”. *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักพื้นฐานทางรัฐศาสตร์*. (กรุงเทพมหานคร : หจก.อรุณการพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จักษ์ พันธุ์เพชร. *รัฐศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : บริษัท มายด์ พับลิชชิง จำกัด. 2552.
- อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า. (2563) การเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 7 (เดือนกรกฎาคม) : 8.
- พระเทพญาณมงคล วิ. (2557) “ปาฐกถาธรรม ที่ไม่มีรัก ที่นั่นมีทุกข์ ที่ได้รับรักสามัคคี ที่นั่นย่อมมีสันติสุข”. *วารสารพุทธจักร*. ปีที่ 68 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มีนาคม: 13 - 15.